

2018 M. METINĖ KRAUJASIURBIŲ NARIUOTAKOJŲ AKTYVUMO STEBĖSENA KAUNO APSKRITYJE

2019 m. vasario d.

Kaunas

Kraujasiurbių nariuotakojų stebėseną vykdoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010-06-18 įsakymu Nr. V-575 „Dėl kraujasiurbių nariuotakojų stebėsenos tvarkos aprašo patvirtinimo“ ir 2015-05-04 įsakymu Nr. V-565 „Dėl su klimato kaita susijusių ligų (alerginių ir infekcinių) 2015-2020 m. profilaktikos programos patvirtinimo“.

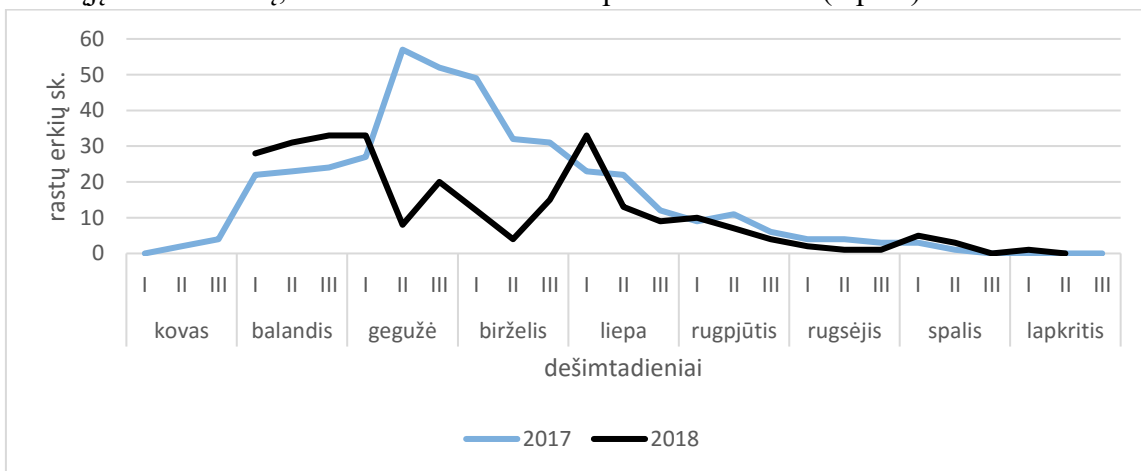
Erkių aktyvumo ir gausos stebėseną vykdoma 4 Kauno apskrities savivaldybių stacionaruose. Iksodinių erkių stebėseną kasmet vykdoma kovo – lapkričio mėnesiais kas 10 dienų, įvertinant erkių gausą Kauno mieste esančiame erkių stebėjimo stacionare (Kaune, Panemunės seniūnijoje, Zuikinėje, Kauno marių regioninio parko 93 kvartale), Kauno r. (Samylų sen., Girionių miške, Kauno marių regioninio parko 47-48 kvartale), Kėdainių r. (Kėdainių seniūnijoje, Babėnų miške) ir Prienų r. (Prienų sen., Žvėrinčiaus miške).

2018 m. erkių gausos stebimas parodė, kad sausra taip pat turi įtakos erkių gausumui. 2018 m. Kauno ir Kėdainių rajonuose erkių gausumas sumažėjo beveik per pus. Kauno miesto bei Prienų rajono teritorijose rodikliai stabilesni. (1 lentelė).

1 lentelė. Erkių gausumo rodiklis Kauno apskrities stacionaruose, 20014 – 2018 m.

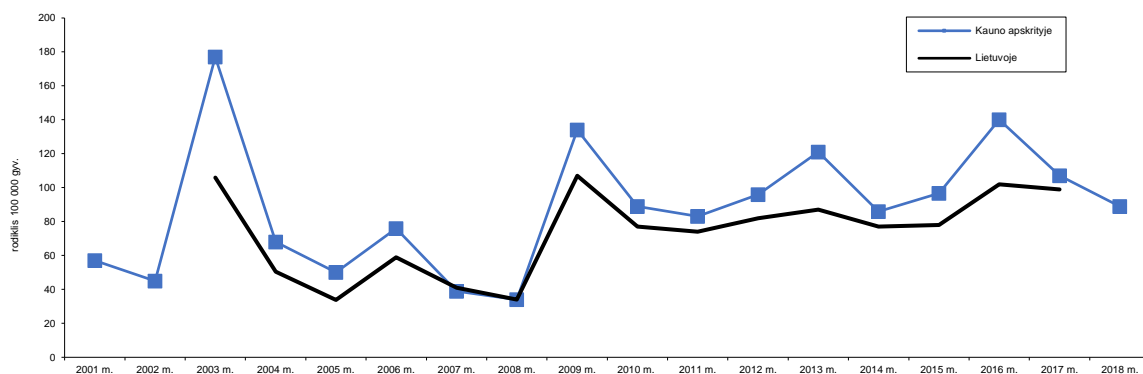
Teritorija	Vidutinis erkių gausumo rodiklis, 1 km				
	2014	2015	2016	2017	2018
Kauno miestas	12,2	8,7	18,2	15,6	12,5
Kauno r.	7,61	16,3	16,6	20,9	10,4
Kėdainių r.	16	41,5	52,4	50,6	25,8
Prienų r.	9,6	22,1	19,2	13,3	14

2018 m. pirmosios erkės aptiktos trečiąjį kovo dešimtadienį, t.y. 2018-03-27 Prienų rajono stacionare. Erkių aktyvumo pradžia gana vėlyva dėl užsitęsios žiemos. Paskutinį kartą aktyvios erkės rastos 2018-11-05 taip pat Prienų stacionare. Kituose stacionaruose erkių aktyvumo sezonas buvo trumpesnis. Lyginant su ankstesniu 2017 m. sezonu, Kauno miesto stacionare stebėtas mažesnis erkių aktyvumas. Sezonas prasidėjo vėliau – pirmąjį balandžio dešimtadienį, baigėsi panašiu laiku – lapkričio pirmąjį dešimtadienį. Erkių gausumo maksimumas Kauno miesto stacionare registruotas balandžio trečiąjį dešimtadienį, kai viename kilometre aptiktos 33 erkės. (1 pav.).

1 pav. Erkių aktyvumo sezonas Kauno miesto stacionare.

Erkių aktyvumą taip pat parodo ir sergamumas Laimo liga ir erkiniu encefalitu. Kauno apskrityje kaip ir visoje šalyje sergamumas Laimo liga yra apie 5 kartus didesnis nei sergamumas erkiniu encefalitu. 2018 m. Kauno apskrityje registruota 503 susirgimai Laimo liga, sergamumo rodiklis 85 atvejo 100 000 gyventojų. 2017 m. sergamumas buvo aukštesnis – registruota 602 susirgimai, kurie sudarė 106 atv. 100 000 gyv. rodiklį (2 pav.).

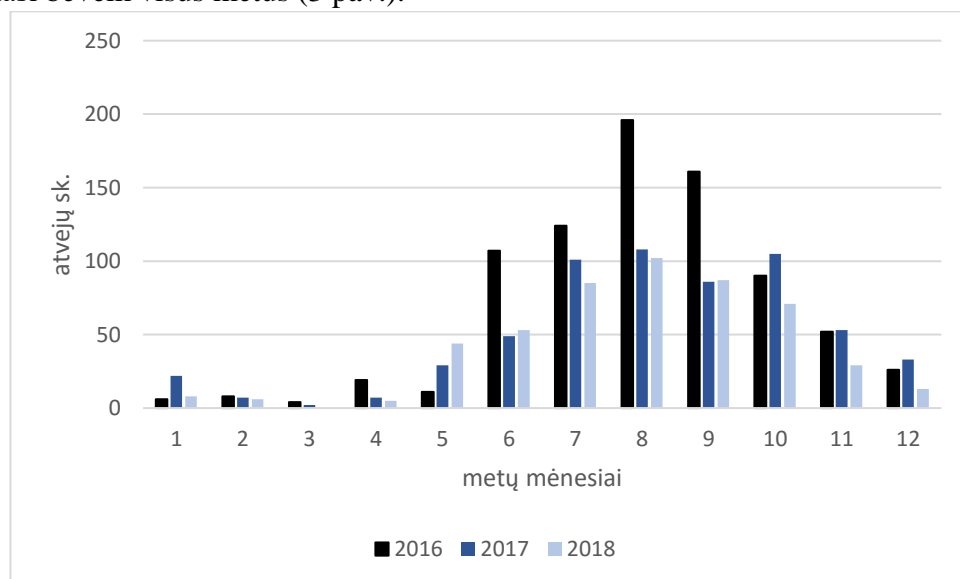
2 pav. Sergamumo Laimo liga rodiklis Kauno apskrityje ir Lietuvoje 2001 – 2018 m.

Iš Kauno apskrities teritorijų labiausiai išsiskiria Birštono savivaldybė, kur sergamumo rodiklis 2018 m. buvo 240,7 atv. 100 000 gyv. (2017 m. buvo 284,2,1 atv. 100 000 gyv.) Laimo liga - vienas didžiausių. Antroje vietoje pagal didžiausią sergamumą – Jonavos rajonas, kur rodiklis 2018 m. siekė 127 atv. 100 000 gyv. (2017 m. – 130 atv. 100 000 gyv.).

Dažniausiai susirgusieji Laimo liga nurodo, kad galėjo užsikrėsti savo gyvenamojoje vietovėje. Daugiausiai iš Kauno apskrities teritorijų - 92 proc. susirgusių Kėdainių rajono gyventojų užsikrėtė Kėdainių rajone, mažiausiai - 42 proc. kauniečių užsikrėtė Kaune. 36 proc. sirgusiųjų užsikrėtė kitose Kauno apskrities teritorijose, 16 proc. kitų apskričių teritorijose. 1,6 proc. galimai užsikrėtė už Lietuvos ribų. 5,6 proc. užsikrėtusiųjų negalėjo nurodyti konkrečios vietovės.

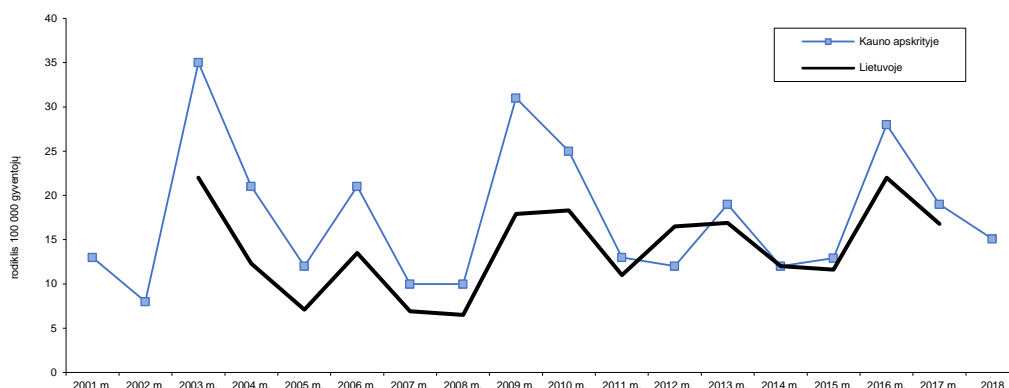
Laimo liga dažniausiai gydoma ambulatoriškai, hospitalizuojama vos 4 proc. susirgusiųjų. Vaikai sudarė 17 proc. susirgusiųjų, asmenys nuo 65 metų amžiaus ir vyresni – 27 proc.

Didžiausias susirgimų Laimo liga skaičius registruojamas liepos - rugpjūčio mėn., tačiau sergamumas tęsiasi beveik visus metus (3 pav.).

3 pav. Sergamumo Laimo liga sezoniškumas Kauno apskrityje.

2018 m. Kauno apskrityje registruota 85 susirgimai erkinio encefalitu, sergamumo rodiklis 15,1 atv. 100 000 gyv. 2017 m. buvo 109 susirgimai ir rodiklis 19,3 atv. (4 pav.).

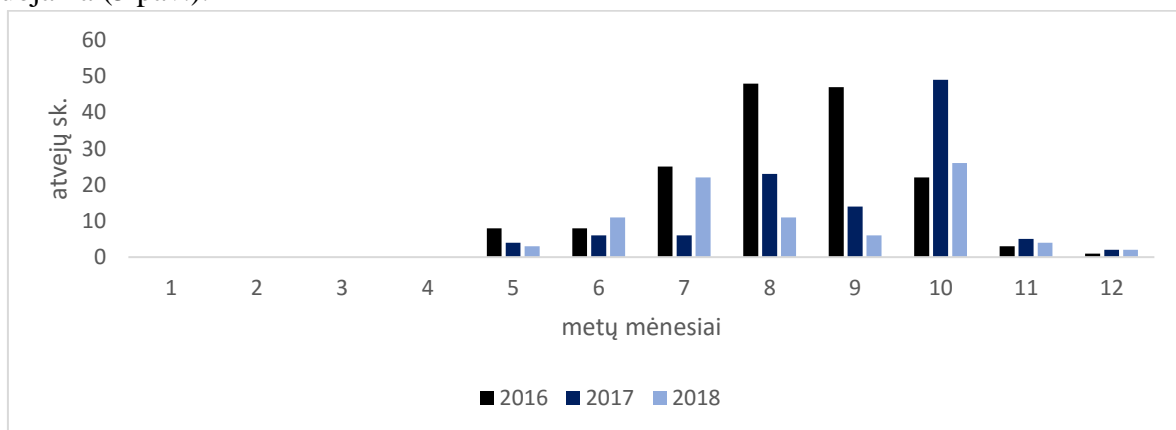
4 pav. Sergamumo erkinio encefalitu rodiklis Kauno mieste, Kauno apskrityje ir Lietuvoje 2001 – 2018 m.

Didžiausias sergamumas erkinio encefalitu Kauno apskrityje registruojamas Kauno mieste, kur rodiklis 2018 m. siekė 17,4 atv. 100 000 gyv. (2017 m. buvo 26,2 atv. 100 000 gyv.) ir Jonavos rajone – 16,7 atv. 100 000 gyv. (2017 m. – 26,1 atv. 100 000 gyv.).

Atlikus epidemiologinę diagnostiką išsiaiškinta, kad 42 proc. susirgusiųjų erkinio encefalitu galėjo užsikrėsti savo gyvenamojoje teritorijoje. 23,5 proc. negalėjo nurodyti užsikrėtimo vietovės.

Erkinis encefalitas beveik visada (99 proc.) gydomas ligoninėje, dažniausiai sirgo 45-74 metų amžiaus asmenys – 64 proc.

Sergamumas erkinio encefalitu taip pat pasižymi sezoniškumu, tačiau metų pradžioje atvejų neregistruojama (5 pav.).

5 pav. Sergamumo erkinio encefalitu sezoniškumas Kauno apskrityje.

2018 m. nuo erkinio encefalito Kauno apskrityje pirmą kartą pasiskiepijo 10 039 asmenys (2017 m. buvo 9 852 asmenų). 5 232 asmenys skiepijosi palaikomąja doze (2017 m. buvo 5 589). Iš viso per metus Kauno apskrityje įskiepyta 33 666 erkinio encefalito vakcinos dozių (2017 m. buvo 31 579). Skiepijimai 2018 m. 6,6 proc. aktyvesni nei 2017 m.

Vykiant kraujasiurbių nariuotakojų stebėseną Kauno apskrities teritorijoje bei atliekant erkių platinamų ligų atvejų epidemiologinę diagnostiką, sudarytas ir kasmet atnaujinamas Lietuvos vietovių žemėlapis, kuriose užsikrečiama erkių platinamomis ligomis. Žemėlapio prieiga per internetą:

<https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=12e9r8BNEQSiYpAqBFOvNmI7gH8M&usp=sharing> .

Siekiant užtikrinti gyventojų budrumą ir informuotumą apie erkių platinamas ligas NVSC interneto svetainėje sukurtas tinklalapis „Erkių pernešamos ligos“ (<https://nvsc.lrv.lt/lt/uzkrečiamuju-ligu-valdymas/erkiu-pernesamos-ligos>), kuriame skelbiamas sudarytas žemėlapis ir kita aktuali informacija.

Maliarinių ir nemaliarinių uodų stebėjimai vykdomi stacionariuose kontroliniuose vandens telkiniuose ir tiriami vieną kartą per 10 dienų kasmet balandžio-spalio mėnesiais. Kauno apskrityje stebimi du telkiniai esantys Kauno mieste Vytauto Didžiojo universiteto Botanikos sodo teritorijoje ir Kauno r., Samylų seniūnijoje, Girionių gyvenvietėje esantis vandens telkinys. Tyrimo metu nustatoma maliarinių uodų gausa ir stebimi fenologiniai reiškiniai. Uodų lervos telkiniuose aptiktos nuo gegužės antrojo dešimtadienio iki rugpjūčio antrojo dešimtadienio.

Vertinant uodų lervų skaičių vandens telkiniuose, 2018 m. viename mėginyje vidutiniškai nustatyta po 1,5 lervos, 2017 m. buvo 1,35. Gausiausias sezonas registruotas 2011 m., kai viename mėginyje buvo vidutiniškai 3,3 lervos.

Lauke žmogų puolantys uodai stebėti nuo balandžio trečiojo dešimtadienio iki rugsėjo pirmojo dešimtadienio. Žmogų puolančių uodų 2018 m. skaičiuojant per 20 min. vidurkis 3,45 uodo, 2017 m. buvo 3,61 (2010 m. 8,97 uodo).

Išvados:

1. 2018 m. stebėtas mažesnis erkių aktyvumas, nors erkių aktyvumo trukmė panaši į ankstesnę sezoną.
2. 2018 m. sergamumas erkių platinamomis ligomis buvo taip pat mažesnis nei 2017 ir 2016 m.
3. Skiepijimai erkinio encefalito vakcina 2018 m. buvo 6,6 proc. aktyvesni nei 2017 m.
4. 2018 m. stebėtas didesnis uodų gausumas nei 2017 m.

Rekomendacijos:

1. Užtikrinti darbuotojų, kurie darbo vietoje rizikuoja užsikrėsti erkių pernešamomis ligomis skiepijimą nuo erkinio encefalito darbdavio lėšomis ir kitų apsaugos priemonių (repelentų, apsaugančios aprangos) prieinamumą.
2. Skelbti informaciją visuomenei apie erkių pernešamų ligų profilaktikos priemones.

Parengė

Nacionalinio visuomenės sveikatos centro
prie Sveikatos apsaugos ministerijos
Kauno departamento
Užkrečiamųjų ligų valdymo skyrius